

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Predmet: KSC-BC-2020-06

Tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija

Rešava: sudija za prethodni postupak

sudija Nikola Giju

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Datum: 26. maj 2022.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: javno

**Javna redigovana verzija odluke o periodičnom preispitivanju mere pritvora
određene Hašimu Tačiju**

Specijalizovani tužilac

Džek Smit

Branilac Hašima Tačija

Gregori Kiho

Zastupnik žrtava

Sajmon Loz

Branilac Kadrija Veseljija

Ben Emerson

Branilac Redžepa Seljimija

Dejvid Jang

Branilac Jakupa Krasnićija

Venkatešvari Alagenda

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK,¹ na osnovu člana 41(6), (10) i (12) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon) i pravila 56(2) i 57(2) Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik), donosi sledeću odluku.

I. TOK POSTUPKA

1. Dana 5. novembra 2020, nakon potvrđivanja optužnice (u daljem tekstu: odluka o potvrđivanju optužnice),² Hašim Tači (u daljem tekstu: g. Tači ili optuženi) je uhapšen u skladu sa odlukom i nalogom za hapšenje koje je izdao sudija za prethodni postupak.³

2. Dana 22. januara 2021, sudija za prethodni postupak odbio je zahtev g. Tačija za privremeno puštanje na slobodu (u daljem tekstu: prva odluka o pritvoru).⁴

¹ KSC-BC-2020-06, F00001, predsednik, *Odluka o određivanju sudije za prethodni postupak*, 23. april 2020, javno.

² KSC-BC-2020-06, F00026, sudija za prethodni postupak, *Odluka o potvrđivanju optužnice protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija*, 26. oktobar 2020, strogo poverljivo i *ex parte*. Poverljiva redigovana verzija zavedena je 19. novembra 2020, F00026/CONF/RED. Javna redigovana verzija zavedena je 30. novembra 2020, F00026/RED. Specijalizovani tužilac je podneo potvrđenu optužnicu u F00034, specijalizovani tužilac, *Podnesak sa potvrđenom optužnicom i povezanim zahtevima*, 30. oktobar 2020, poverljivo, s prilogom 1, strogo poverljivo i *ex parte*, i priložima 2 i 3, poverljivo; F00045/A03, specijalizovani tužilac, *Dodatno redigovana optužnica*, 4. novembar 2020, javno; F00134, specijalizovani tužilac, *Manje redigovana verzija redigovane optužnice*, KSC-BC-2020-06-F00045-A02, 4. novembar 2020, 11. decembar 2020, poverljivo. Dodatno ispravljena potvrđena optužnica podneta je 3. septembra 2021, strogo poverljivo i *ex parte* (F00455/A01), sa poverljivom redigovanom verzijom (F00455/CONF/RED/A01) i javnom redigovanom verzijom (F00455/RED/A01). Dana 17. januara 2022, tužilaštvo je podnelo poverljivu, ispravljenu i manje redigovanu verziju potvrđene optužnice, F00647/A01. Potvrđena izmenjena optužnica je zavedena 29. aprila 2022. (nadalje: potvrđena optužnica), strogo poverljivo i *ex parte* (F00789/A01), sa poverljivom redigovanom verzijom (F00789/A02) i javnom redigovanom verzijom (F00789/A05).

³ KSC-BC-2020-06, F00051, sekretar, *Obaveštenje o hapšenju Hašima Tačija prema pravilu 55(4)*, 5. novembar 2020, javno; F00027/RED, sudija za prethodni postupak, *Javna redigovana verzija odluke po zahtevu za naloge za hapšenje i dovođenje*, 26. oktobar 2020, javno; F00027/A01/RED, sudija za prethodni postupak, *Javna redigovana verzija naloga za hapšenje Hašima Tačija*, 26. oktobar 2020, javno.

⁴ KSC-BC-2020-06, F00177, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zahtevu Hašima Tačija za privremeno puštanje na slobodu*, 22. januar 2021, poverljivo. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, F00177/RED.

3. Dana 30. aprila 2021, Apelacioni sud je odbio žalbu g. Tačija na prvu odluku o pritvoru (u daljem tekstu: prva odluka Apelacionog suda).⁵
4. Dana 23. jula 2021, sudija za prethodni postupak naložio je produženje pritvora g. Tačija (u daljem tekstu: druga odluka o pritvoru).⁶
5. Dana 27. oktobra 2021, Apelacioni sud je odbio žalbu g. Tačija na drugu odluku o pritvoru (u daljem tekstu: druga odluka Apelacionog suda).⁷
6. Dana 14. decembra 2021, sudija za prethodni postupak naložio je produženje pritvora g. Tačija (u daljem tekstu: treća odluka o pritvoru).⁸
7. Dana 16. decembra 2021, na zahtev g. Tačija,⁹ koji se odrekao prava da pritvor bude preispitan pre isteka roka od dva meseca, propisanog članom 41(10) Zakona i pravilom 57(2) Pravilnika, sudija za prethodni postupak je pomerio rok u kojem g. Tači treba da dostavi izjašnjenje o produženju pritvora i naložio mu da to učini najkasnije deset dana pošto bude obavešten o odluci Apelacionog suda po njegovoj žalbi na treću odluku o pritvoru, a za odgovor i repliku je naložio da budu dostavljeni u skladu s pravilom 76 Pravilnika.¹⁰
8. Dana 10. januara 2022, odbrana g. Tačija (u daljem tekstu: odbrana) uložila je žalbu na treću odluku o pritvoru.¹¹

⁵ KSC-BC-2020-06, IA004/F00005, panel Apelacionoga suda, *Odluka po žalbi Hašima Tačija na odluku o privremenom puštanju na slobodu*, 30. april 2021, poverljivo. Javna redigovana verzija zavedena je istog dana, IA004/F00005/RED.

⁶ KSC-BC-2020-06, F00417, sudija za prethodni postupak, *Odluka o preispitivanju mere pritvora određene Hašimu Tačiju*, 23. jul 2021, poverljivo. Javna redigovana verzija zavedena je istog dana, F00417/RED.

⁷ KSC-BC-2020-06, IA010/F00008, Apelacioni sud, *Odluka po žalbi Hašima Tačija na odluku o preispitivanju mere pritvora*, 27. oktobar 2021, poverljivo. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA010/F00008/RED.

⁸ KSC-BC-2020-06, F00624, sudija za prethodni postupak, *Odluka o preispitivanju mere pritvora određene Hašimu Tačiju*, 14. decembar 2021, poverljivo. Javna redigovana verzija zavedena je 25. januara 2022, F00624/RED.

⁹ KSC-BC-2020-06, transkript zasedanja, 15. decembar 2021, javno, str. 764, redovi 7-11.

¹⁰ KSC-BC-2020-06, F00629, sudija za prethodni postupak, *Odluka po Tačijevom zahtevu za produženje roka*, 16. decembar 2021, javno, stavovi 8, 9(b).

¹¹ KSC-BC-2020-06, IA017/F00004, specijalizovani branilac, *Žalba na odluku o preispitivanju mere pritvora određene Hašimu Tačiju*, 10. januar 2022, poverljivo. Javna redigovana verzija zavedena je 12. aprila 2022, IA017/F00004/RED.

9. Dana 5. aprila 2022, Apelacioni sud je odbio žalbu g. Tačija na treću odluku o pritvoru (u daljem tekstu: druga odluka Apelacionog suda).¹²

10. Dana 19. aprila 2022, odbrana je dostavila izjašnjenje o preispitivanju mere pritvora određene g. Tačiju (u daljem tekstu: zahtev).¹³ Dana 29. aprila 2022, Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) je odgovorilo na zahtev (u daljem tekstu: odgovor).¹⁴ Dana 6. maja 2022, odbrana je podnela repliku na odgovor (u daljem tekstu: replika).¹⁵

II. IZNETA ARGUMENTACIJA

11. Odbrana tvrdi da ne postoji opasnost da će g. Tači pobeći i da je njegovo zadržavanje u pritvoru postalo nesrazmerno.¹⁶ U skladu s tim, odbrana traži da sudija za prethodni postupak naloži da g. Tači odmah bude privremeno pušten na slobodu na teritoriji Kosova, [BRISANO], uz primenu uslova koje smatra neophodnim i odgovarajućim, do 30 dana pre početka suđenja.¹⁷ Odbrana dalje traži od sudije za prethodni postupak da sazove sednicu u tu svrhu.¹⁸

12. Tužilaštvo odgovara da nijedan od argumenata navedenih u zahtevu ne opravdava izmenu uslova pritvora g. Tačija koji su trenutno na snazi, niti je pak došlo do bilo kakve promene okolnosti koja bi to opravdavala.¹⁹ Shodno tome,

¹² KSC-BC-2020-06, IA017/F00011, Apelacioni sud, *Odluka po žalbi Hašima Tačija na odluku o preispitivanju mere pritvora*, 5. april 2022, poverljivo. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA017/F00011/RED.

¹³ KSC-BC-2020-06, F00769, specijalizovani branilac, *Izjašnjenje Tačijeve odbrane o trećem preispitivanju mere pritvora*, 19. april 2022, poverljivo.

¹⁴ KSC-BC-2020-06, F00786, specijalizovani tužilac, *Odgovor tužilaštva na izjašnjenje Hašima Tačija za potrebe trećeg preispitivanja mere pritvora*, 29. april 2022, poverljivo. Javna redigovana verzija zavedena je 23. maja 2022, F00786/RED.

¹⁵ KSC-BC-2020-06, F00797, specijalizovani branilac, *Replika Tačijeve odbrane na odgovor tužilaštva na izjašnjenje Hašima Tačija za potrebe trećeg preispitivanja mere pritvora*, 6. maj 2022, poverljivo.

¹⁶ Zahtev, stavovi 1-7, 9-26.

¹⁷ Zahtev, stavovi 6-7, 27-35, 39.

¹⁸ Zahtev, stavovi 8, 31, 36-39.

¹⁹ Odgovor, stav 1.

tužilaštvo traži od sudije za prethodni postupak da odbije meru koju odbrana traži.²⁰

13. Odbrana u replici navodi da automatsko preispitivanje neophodnosti pritvora nije strogo ograničeno na pitanje da li je u okolnostima predmeta došlo do kakvih promena, i da tužilaštvo snosi teret dokazivanja toga da je u ovoj fazi postupka zadržavanje optuženog u pritvoru pre početka suđenja i dalje neophodno.²¹ Odbrana dalje iznosi da ostaje pri svojim zahtevima.²²

III. MERODAVNO PRAVO

14. Član 41(6) Zakona predviđa da Specijalizovana veća određuju pritvor samo kad postoji osnovana sumnja da je lice izvršilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća, i kad postoje jasni osnovi da se smatra: (i) da postoji opasnost od bekstva; (ii) da će lice uništiti, sakriti, izmeniti ili krivotvoriti dokaze o krivičnom delu, ili konkretne okolnosti ukazuju na to da će ometati tok krivičnog postupka, odnosno (iii) da će ponoviti krivično delo, dovršiti pokušano krivično delo ili izvršiti krivično delo kojim preti.

15. Član 41(10) Zakona i pravilo 57(2) Pravilnika predviđaju da sve do pravnosnažnosti presude ili do puštanja na slobodu, sudija za prethodni postupak ili postupajući panel, po isteku roka od dva (2) meseca od donošenja poslednjeg rešenja o pritvoru, razmatra da li još uvek postoje razlozi za pritvor i izdaje rešenje kojim se produžava ili ukida pritvor.

16. Prema članu 41(12) Zakona, da bi obezbedila prisustvo optuženog, sprečila ponavljanje krivičnog dela ili obezbedila uspešno vođenje krivičnog postupka, pored mere pritvora, Specijalizovana veća mogu naložiti sledeće mere: sudski

²⁰ Odgovor, stav 39.

²¹ Replika, stav 1.

²² Replika, stav 14.

poziv, hapšenje, puštanje na slobodu uz kauciju, kućni pritvor, obećanje da neće napustiti mesto boravka, zabranu približavanja određenim mestima ili licima, javljanje u stanicu policije ili drugo mesto i mere obaveznog pohađanja popravnih programa.

17. Prema pravilu 56(2) Pravilnika, panel se stara da pritvoreno lice ne boravi u pritvoru neopravdano dugo u periodu do početka suđenja, a u slučaju da dođe do nepotrebnog odlaganja koje prouzrokuje specijalizovani tužilac, panel, nakon što sasluša strane u postupku, može pustiti lice na slobodu pod uslovima koje smatra odgovarajućim.

IV. DISKUSIJA

A. ZAHTEV ZA ODRŽAVANJE USMENE RASPRAVE

18. Odbrana traži održavanje usmene rasprave na kojoj bi bili ispitani: (i) direktor policije Kosova, upravnik pritvorske jedinice Specijalizovanih veća i drugi relevantni službenici Sekretarijata Specijalizovanih veća, da bi se koordiniralo na koji način se predloženi uslovi mogu sprovesti, u skladu sa članovima 39(13) i 53(1) Zakona; odnosno, (ii) razmotrilo mišljenje vlada [BRISANO] o mogućnosti privremenog puštanja g. Tačija na njihovu teritoriju.²³ Kako odbrana tvrdi, imajući u vidu izmenjene okolnosti iznete u zahtevu, a posebno činjenicu da se produženje pritvora g. Tačija više ne može smatrati srazmernom merom, održavanje usmene rasprave bi omogućilo sudiji za prethodni postupak da ispuni svoju dužnost i aktivno nastoji „da *proprio motu* ispita i oceni sve razumne uslove koji bi mogli biti postavljeni optuženom“, i da uvek „razmotri blaže mere kada odlučuje o tome da li neko lice treba držati u pritvoru“.²⁴

²³ Zahtev, stavovi 8, 31, 36-39.

²⁴ Zahtev, stavovi 8, 37-38.

19. Tužilaštvo u odgovoru navodi da odbrana nije ponudila argumente koji opravdavaju potrebu za održavanjem usmene rasprave o ovom pitanju.²⁵ Po mišljenju tužilaštva, sudija za prethodni postupak ima na raspolaganju sve informacije koje su mu potrebne za donošenje odluke po zahtevu odbrane.²⁶

20. Valja podsetiti da, kao što je Apelacioni sud zaključio, kod pitanja vezanih za pritvor načelno ne postoji obaveza da se održi usmena rasprava, pošto sudija za prethodni postupak ima diskreciono pravo da odluči da rasprava nije neophodna ako ima dovoljno informacija na osnovu kojih može da donese utemeljenu odluku.²⁷ Sudija za prethodni postupak dalje podseća da su policiji Kosova u nekoliko navrata upućeni zahtevi da dostavi informacije o tome da li ima mogućnosti da sprovede uslove kućnog pritvora.²⁸ Policija Kosova je na kraju dostavila detaljna zapažanja u vezi sa tim pitanjem, a odbrani je bilo dozvoljeno da iznese svoje izjašnjenje o tim zapažanjima.²⁹ Pošto je analizirao dostupne informacije, sudija za prethodni postupak je utvrdio – a Apelacioni sud potvrdio – da predloženi uslovi ne mogu dovoljno da umanje opasnosti iz člana 41(6)(b)(ii)-(iii) Zakona kad je reč o g. Tačiju.³⁰

21. Odbrana u zahtevu predlaže dodatne uslove, od kojih jedni predstavljaju varijaciju ranije razmatranih uslova – naime: (i) da se g. Tačiju tokom boravka u kućnom pritvoru kontakti sa rodbinom ograniče na [BRISANO]; (ii) da se kućni pritvor okonča 30 dana pre početka suđenja; (iii) da se uvede mera obaveznog nadzora telefona svih posetilaca i da se broj lica kojima se izdaje prethodno odobrenje za posetu g. Tačiju tokom kućnog pritvora ograniči na određeni fiksni broj; i (iv) da se naloži primena istih mera koje se primenjuju u pritvorskom

²⁵ Odgovor, stav 37.

²⁶ Odgovor, stav 37.

²⁷ Treća odluka Apelacionog suda, stav 59.

²⁸ Treća odluka o pritvoru, stavovi 8, 88; treća odluka Apelacionog suda, stav 61.

²⁹ Treća odluka o pritvoru, stavovi 6, 9, 10, 12, 56, 61-66, 88; treća odluka Apelacionog suda, stav 61.

³⁰ Treća odluka o pritvoru, stavovi 71-87, 89-90; treća odluka Apelacionog suda, stavovi 26-38, 41-48, 51-56.

objektu Specijalizovanih veća kako bi se sprečila mogućnost da neko od posetilaca napamet nauči pismene poruke i da tako izbegne mere prislušnog nadzora – dok se drugi uslovi odnose na uključivanje sekretarijata – naime: (i) da se posete aktivno nadziru a razgovori svih posetilaca sa g. Tačijem snimaju i naknadno preslušavaju; i (ii) da osoblje pritvorske jedinice Specijalizovanih veća, odnosno Euleksa, nadgleda Tačijev boravak u kućnom pritvoru. Ti dodatni uslovi su dovoljno detaljno izneti i ne zahtevaju dalja usmena ili pismena izjašnjenja. Pored toga, kao što će biti podrobno objašnjeno u nastavku, sudija za prethodni postupak ne deli mišljenje da se produžavanje pritvora g. Tačija više ne može smatrati srazmernim tako da se, shodno tome, ne može na osnovu toga tvrditi da je došlo do promene okolnosti.³¹

22. S obzirom na te okolnosti, sudija za prethodni postupak se uverio da su sve informacije koje su potrebne za preispitivanje mere daljeg pritvora g. Tačija unete u spis predmeta, i stoga odbija zahtev da se održi usmena rasprava sa predstavnicima policije Kosova.

23. Kad je reč o zahtevu da se održi usmena rasprava sa predstavnicima vlada [BRISANO], podsećamo da je Apelacioni sud zaključio da po pravnoj regulativi Specijalizovanih veća održavanje usmene rasprave nije obavezno kada žalilac traži da državnim garancijama budu pridodata i usmena uveravanja i da su konsultacije sa trećim državama, uključujući i usmenu raspravu, obavezne jedino ako panel namerava da odobri zahtev za privremeno puštanje na slobodu ili razmatra takvu mogućnost.³² Apelacioni sud je takođe potvrdio da sudija za prethodni postupak ima diskreciono pravo u odlučivanju o garancijama trećih država.³³ Sudija za prethodni postupak primećuje da odbrana nije iznela nikakve nove predloge u vezi sa svojim zahtevom za uslovno puštanje g. Tačija na slobodu

³¹ V. stavove 78-81 dole.

³² Treća odluka Apelacionog suda, stav 59.

³³ Treća odluka Apelacionog suda, stav 61.

na [BRISANO], već samo ponavlja svoje predloge koji su ranije već razmotreni i odbijeni. Osim toga, kao što je gore navedeno, sudija za prethodni postupak nije uveren da se dalje produžavanje pritvora g. Tačija ne može smatrati srazmernim.³⁴ U međuvremenu takođe nije došlo ni do kakve promene okolnosti koja bi uticala na ovo pitanje.

24. Iz tih razloga, sudija za prethodni postupak smatra da nije potrebno da traži mišljenje vlada [BRISANO] u vezi sa privremenim puštanjem g. Tačija na slobodu na teritoriju tih država. Shodno tome, zahtev za održavanje usmene rasprave sa predstavnicima tih država se odbija.

B. RELEVANTNI KRITERIJUMI

25. Odbrana tvrdi da dugotrajni pritvor pre suđenja predstavlja izuzetak i da priznata pretpostavka koja ide u prilog privremenom puštanju na slobodu u periodu pre suđenja proističe iz pretpostavke nevinosti.³⁵ Odbrana dodaje da je dugotrajni pritvor pre suđenja u suprotnosti sa pravom na slobodu kao jednim od osnovnih ljudskih prava, koje se može ograničavati samo ukoliko se oceni da alternativne mere propisane članom 41(12) Zakona nisu dovoljne da se otklone ili umanje utvrđeni rizici, koji moraju biti stvarni, za šta je kriterijum to da rizici budu veći od puke mogućnosti.³⁶ Odbrana takođe tvrdi da mera pritvora mora biti srazmerna, i da ona utiče na fizičko i mentalno zdravlje pritvorenika, što se po pravilu prenosi i na članove njihovih porodica.³⁷ Po mišljenju odbrane, prilikom automatskog preispitivanja mere pritvora predviđenog pravnom regulativom Specijalizovanih veća, sudija za prethodni postupak mora aktivno nastojati da

³⁴ V. stavove 78-81 dole.

³⁵ Zahtev, stav 2.

³⁶ Zahtev, stav 3.

³⁷ Zahtev, stav 4.

proprio motu ispita i oceni sve razumne uslove koji bi mogli biti postavljeni optuženom i da uvek razmotri da li su moguće i blaže mere.³⁸

26. Tužilaštvo odgovara da će sudija za prethodni postupak uzeti u obzir da li je došlo do promene okolnosti i oceniti da li je i dalje uveren da je, u trenutku preispitivanja i imajući u vidu konkretne okolnosti predmeta u vreme tog preispitivanja, produženje pritvora optuženog i dalje opravdano.³⁹ Tužilaštvo dodaje da sudija za prethodni postupak nije dužan da razmatra faktore o kojima je već odlučeno u inicijalnoj odluci o pritvaranju niti da da ponovo ocenjuje izjašnjenja koja samo ponavljaju argumente o kojima je već rešeno u ranijim odlukama.⁴⁰

27. Odbrana u replici navodi da automatsko preispitivanje neophodnosti pritvora nije strogo ograničeno na eventualnu promenu okolnosti.⁴¹ Odbrana dalje tvrdi da je na tužilaštvu da pokaže da je pritvor optuženog pre suđenja i dalje neophodan u trenutnoj fazi postupka.⁴²

28. Kao što je utvrđeno u ranijim odlukama o pritvoru, sudija za prethodni postupak podseća da je, prema članu 41(10) Zakona, dužan da razmotri da li još uvek postoje razlozi za pritvor, uključujući osnove navedene u članu 41(6) Zakona, odnosno da li (i) postoji osnovana sumnja da je lice izvršilo krivično delo ili dela, i (ii) da li postoje jasni osnovi da se smatra da je prisutan bilo koji od rizika navedenih u članu 41(6)(b) Zakona.⁴³ Dužnost da ustanovi da li još postoje okolnosti na kojima se zasniva mera pritvora nameće postupajućem panelu dužnost da oceni, *proprio motu*, da li u trenutku preispitivanja i pod konkretnim

³⁸ Zahtev, stav 5.

³⁹ Odgovor, stav 2.

⁴⁰ Odgovor, stav 2.

⁴¹ Replika, stav 1.

⁴² Replika, stav 1.

⁴³ KSC-BC-2020-07, IA002/F00005, Apelacioni sud, *Odluka po žalbi Nasima Haradinaja na odluku o preispitivanju mere pritvora* (nadalje: odluka po Haradinajevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora), 9. februar 2021, javno, stav 55.

okolnostima koje važe u vreme preispitivanja i dalje postoje osnovi za uverenje da je pritvor optuženog opravdan.⁴⁴ Iako redovno dvomesečno preispitivanje mere pritvora prema pravilu 57(2) Pravilnika nije strogo ograničeno na pitanje da li je došlo do promena u okolnostima, takve promene mogu biti odlučujuće i biće uzete u razmatranje ako to pitanje pokrene jedna od strana u postupku ili *proprio motu*.⁴⁵ Panel se može pozvati na zaključke iz ranijih odluka ukoliko je uveren da dokazi ili informacije na osnovu kojih su te odluke donete i dalje potkrepljuju zaključke donete u vreme preispitivanja.⁴⁶ Panel nije dužan da razmatra faktore o kojima je već odlučeno u prvobitnoj odluci o pritvoru niti da ponovo ocenjuje izjašnjenja koja samo ponavljaju argumente o kojima je već rešeno u ranijim odlukama.⁴⁷ Tužilaštvo snosi teret dokazivanja da je pritvor optuženog neophodan.⁴⁸

C. OSNOVANA SUMNJA

29. Kada je reč o kriterijumu za produženje pritvora, član 41(6)(a) Zakona na samom početku predviđa da je neophodno postojanje osnovane sumnje da je pritvoreno lice izvršilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća. To je uslov *sine qua non* za valjanost odluke o produženju pritvora pritvorenom licu.⁴⁹

⁴⁴ KSC-BC-2020-06, IA006/F00005, Apelacioni sud, Odluka po žalbi Jakupa Krasnićija na odluku o preispitivanju mere pritvora (nadalje: odluka po Krasnićijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora), 1. oktobar 2021, poverljivo, stav 15 (javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA006/F00005/RED); druga odluka Apelacionog suda, stav 18.

⁴⁵ Odluka po Krasnićijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 16; druga odluka Apelacionog suda, stav 19.

⁴⁶ KSC-BC-2020-04, IA003/F00005, Apelacioni sud, Odluka po žalbi Pjetera Šalje na odluku o preispitivanju mere pritvora, 11. februar 2022, poverljivo (nadalje: Odluka po Šaljinoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora), stav 18. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA003/F00005/RED.

⁴⁷ Odluka po Haradinajevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 55; odluka po Krasnićijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 17; druga odluka Apelacionog suda, stav 20.

⁴⁸ Prva odluka o pritvoru, stav 19 i dalje napomene. Slično tome, ECtHR, *Merabishvili v. Georgia* [GC], br. 72508/13, [Judgment](#), 28. novembar 2017. (nadalje: *Merabishvili v. Georgia* [GC]), stav 234.

⁴⁹ Slično tome, ECtHR, [Merabishvili v. Georgia](#) [GC], stav 222.

30. Odbrana se ne izjašnjava o ovom uslovu ni u svom zahtevu ni u replici. Tužilaštvo u svom odgovoru tvrdi da i dalje postoji osnovana sumnja da je g. Tači izvršio krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća.⁵⁰ Prema tvrdnjama tužilaštva, u odluci o potvrđivanju optužnice utvrđeno je da postoji sumnja da je g. Tači odgovoran za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine iz članova 13, 14 i 16 Zakona i da postojeći dokazi o tome zadovoljavaju kriterijum koji je stroži od kriterijuma osnovane sumnje, potrebne za nastavak pritvora, a u međuvremenu se nije dogodilo ništa što bi umanjilo navedeni zaključak.⁵¹

31. Sudija za prethodni postupak podseća da je u odluci o potvrđivanju optužnice utvrđeno da, prema članu 39(2) Zakona, postoji dobro utemeljena sumnja da je g. Tači krivično odgovoran za više zločina protiv čovečnosti (progon, zatvaranje, druge nehumane postupke, mučenje, ubistvo i prisilne nestanke) i ratnih zločina (proizvoljno lišavanje slobode, surovo postupanje, mučenje i ubistvo) prema članovima 13(1), 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona.⁵² Pored toga, sudija za prethodni postupak podseća da je postojanje dobro utemeljene sumnje takođe utvrđeno u vezi sa novim optužbama koje je tužilaštvo iznelo protiv g. Tačija prilikom unošenja traženih izmena u optužnicu.⁵³ Ti zaključci doneti su na osnovu standarda koji je viši od kriterijuma postojanja osnovane sumnje, neophodnog shodno članu 41(6)(a) Zakona.⁵⁴

⁵⁰ Odgovor, stav 3.

⁵¹ Odgovor, stav 3.

⁵² Odluka o potvrđivanju optužnice, stav 521(a); druga odluka o pritvoru, stav 20; treća odluka o pritvoru, stav 30.

⁵³ KSC-BC-2020-06, F00777, sudija za prethodni postupak, *Odluka o potvrđivanju izmena optužnice*, 22. april 2022, strogo poverljivo i *ex parte*, stav 183. Poverljiva redigovana verzija (F00777/CONF/RED), javna redigovana verzija (F00777/RED) i poverljiva, manje redigovana verzija (F00777/CONF/RED2) zavedene su 22. aprila 2022, 6. maja 2022. i 16. maja 2022. Tražene izmene su detaljno navedene u stavu 11.

⁵⁴ V. npr. KSC-BC-2020-06, IA008/F00004, Apelacioni sud, Odluka po žalbi Kadrija Veseljija na odluku o preispitivanju mere pritvora, 1. oktobar 2021, poverljivo (nadalje: odluka po Veseljijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora), stav 21. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA008/F00004/RED.

32. Sudija za prethodni postupak stoga konstatuje da još uvek postoji osnovana sumnja da je g. Tači izvršio krivična dela iz stvarne nadležnosti Specijalizovanih veća u smislu člana 41(6)(a) i (10) Zakona.

D. NEOPHODNOST PRITVORA

33. Kada je ispunjen kriterijum iz člana 41(6)(a) Zakona, osnovi koji bi opravdavali lišavanje nekog lica slobode moraju biti jasni, u smislu da moraju da budu detaljno navedeni.⁵⁵ Sudija za prethodni postupak dalje podseća da, imajući u vidu postojeće dokaze, ti konkretni i jasni osnovi moraju ići u prilog uverenju⁵⁶ da postoji neki od rizika navedenih u tri stava člana 41(6)(b) Zakona, što znači prihvatanje mogućnosti, a ne neminovnosti, da se tako nešto dogodi u budućnosti.⁵⁷ Drugim rečima, treba pokazati da je manje nego izvesno ali više nego tek moguće da će neka od tih opasnosti nastupiti.⁵⁸ Prilikom odlučivanja da li neko lice treba da bude pušteno na slobodu ili zadržano u pritvoru, sudija za prethodni postupak mora da razmotri alternativne mere za otklanjanje rizika iz člana 41(6)(b) Zakona.⁵⁹

⁵⁵ Prva odluka o pritvoru, stav 20; prva odluka Apelacionog suda, stavovi 23-24; druga odluka o pritvoru, stav 22; treća odluka o pritvoru, stav 32.

⁵⁶ V. uvodnu odredbu člana 41(6)(b) Zakona.

⁵⁷ Prva odluka o pritvoru, stav 20 i dalje napomene; v. takođe KSC-BC-2020-05, F00127, pretresni panel I, *Četvrta odluka o preispitivanju pritvora*, 25. maj 2021, javno, stav 17 i dalje napomene.

⁵⁸ Prva odluka Apelacionog suda, stav 22; druga odluka o pritvoru, stav 22; treća odluka o pritvoru, stav 32.

⁵⁹ Kad je reč o obavezi da se razmotre „alternativne mere“, v. KSC-CC-PR-2017-01, F00004, Specijalizovano veće Ustavnog suda, *Odluka o oceni ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima usvojenog na plenarnoj sednici 17. marta 2017, prosleđenog Specijalizovanom veću Ustavnog suda u skladu sa članom 19(5) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu*, 26. april 2017, javno, stav 114. V. takođe ECtHR, *Buzadji v. the Republic of Moldova* [GC], br. 23755/07, [Judgment](#), 5. jul 2016. (nadalje: *Buzadji v. the Republic of Moldova* [GC]), stav 87 *in fine*; ECtHR, *Idalov v. Russia* [GC], br. 5826/03, [Judgment](#), 22. maj 2012, stav 140 *in fine*.

1. Opasnost od bekstva

34. Odbrana iznosi da ne postoji opasnost da će g. Tači pobeći, pošto zaključak sudije za prethodni postupak da je g. Tači stekao dodatni uvid u dokaze na kojima se zasnivaju optužbe više ne stoji.⁶⁰ Odbrana upućuje na obelodanjivanje sve veće količine oslobađajućeg materijala, koji obuhvataju razgovore sa bivšim šefom misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu, ambasadorom Danom Evertsom (u daljem tekstu: g. Everts), kao i jednu njegovu izjavu, u kojima on, između ostalog, navodi da su u periodu posle juna 1999. kriminalne radnje činili pojedinci koji su tražili priliku za sticanje lične koristi, a da takve aktivnosti nisu bile deo organizovane kampanje iza koje je stajalo albansko rukovodstvo.⁶¹ Odbrana dodaje da je tokom sprovođenja svojih istraga pribavila pismo koje je poslao pomoćnik državnog sekretara za pravne poslove Sjedinjenih Američkih Država (u daljem tekstu: SAD), senator Mič Makonel, u kome se između ostalog kaže da „na Kosovu nema političke strukture niti efektivnog rukovođenja i komandovanja [Oslobodilačkom vojskom Kosova (u daljem tekstu: OVK)]“, kao i izveštaj Centralne obaveštajne agencije SAD u kome se konstatuje da „[OVK] nije bila umešana u teroristička dejstva – koja se definišu kao politički motivisano nasilje izvršeno sa predumišljajem protiv neborbenih ciljeva“.⁶² I na kraju, kako odbrana iznosi, g. Tači je sarađivao sa Specijalizovanim većima i postupao u skladu sa njihovim nalogima čak i kada je smatrao da su optužbe protiv njega daleko šire od onih koje mu se sada stavljaju na teret, s obzirom da je saopštenje za medije koje je tužilaštvo objavilo pre nego što je g. Tači podneo ostavku stvaralo utisak da je g. Tači neposredno učestvovao u vršenju 100 ubistava, budući da se udruženi zločinački poduhvat kao kategorija nije eksplicitno pominjao u Zakonu.⁶³

⁶⁰ Zahtev, stavovi 9-11.

⁶¹ Zahtev, stavovi 12-14.

⁶² Zahtev, stav 15.

⁶³ Zahtev, stavovi 16-18.

35. Tužilaštvo odgovara da se od donošenja treće odluke o pritvoru nije dogodilo ništa što ne bi išlo u prilog potvrdnom zaključku da postoji opasnost da će g. Tači pobeći.⁶⁴ Tužilaštvo dodaje da je, posle donošenja te odluke, podnelo svoj pretpretresni podnesak, ukinulo zaštitne mere za niz svedoka i nastavilo da obelodanjuje dokumente, što su sve faktori koji povećavaju opasnost da bi g. Tači mogao pobeći.⁶⁵ Kako tužilaštvo iznosi, g. Tači i dalje ima uticaj i autoritet, što bi mu moglo pomoći da pobjegne zahvaljujući nekadašnjim i nedavnim uticajnim položajima na kojima se nalazio.⁶⁶ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da se argument odbrane u vezi sa oslobađajućim materijalima odnosi samo na povećanu opasnost od bekstva optuženog, ali ne i na njegova saznanja o krivičnim delima za koja se tereti i mogućoj kazni.⁶⁷ Tužilaštvo takođe smatra da sam broj dokumenata koje je u obavezi da obelodani prema pravilu 103 Pravilnika ne govori ništa o tome jesu li ti materijali dovoljno svrsishodni, osnovani, istiniti, autentični ili značajni da bi zaista mogli da posluže za uspešnu odbranu.⁶⁸ Tužilaštvo isto tako tvrdi da dokumenti koji se odnose na g. Evertsa sadrži mešavinu inkriminišućih i oslobađajućih informacija.⁶⁹ I na kraju, što se tiče argumenta odbrane da je g. Tači do sada sarađivao sa Specijalizovanim većima, tužilaštvo iznosi da se saopštenje za medije na koje se odbrana poziva ne može ni izbliza uporediti sa količinom konkretnih informacija o optužbama koje g. Tači trenutno ima na raspolaganju, kao i da se on predao pre nego što je Specijalizovano veće Ustavnog suda donelo odluku kojom je odbilo amandmane na Ustav Kosova na osnovu kojih su neke ili čak sve optužbe protiv g. Tačija mogle da budu ukinute.⁷⁰

⁶⁴ Odgovor, stav 6.

⁶⁵ Odgovor, stavovi 6, 12.

⁶⁶ Odgovor, stav 8.

⁶⁷ Odgovor, stav 10.

⁶⁸ Odgovor, stav 11.

⁶⁹ Odgovor, stav 11.

⁷⁰ Odgovor, stav 13.

36. Optuženi u replici navodi da nije bilo pomaka u smislu prihvatanja njegovih prigovora na to što sudija za prethodni postupak stalno kao relevantan faktor uzima u obzir navodno postojanje mreže pristalica na Kosovu koje bi pomogle g. Tačiju da pobjegne.⁷¹ Odbrana takođe iznosi da tužilaštvo pokušava da prikaže svoje saopštenje za medije iz 2020. godine manje značajnim nego što ono jeste, ali ne osporava da su optužbe koje se sada iznose protiv g. Tačija daleko uže i lakše od onih koje su objavljene u vreme kada je g. Tači doneo odluku da se preda.⁷² I na kraju, odbrana tvrdi da, suprotno argumentaciji tužilaštva, pomenuti ustavni amandman ne bi doveo do odbacivanja optužbi protiv g. Tačija, već je namera bila da se njime ukine ograničenje mandata Specijalizovanih veća na period od pet godina.⁷³

37. Sudija za prethodni postupak podseća da je ranije utvrđeno da postoji opasnost da će g. Tači pobeći, imajući u vidu njegov uticaj i autoritet koji proističu iz položaja koje je on ranije zauzimao, i koje bi on mogao iskoristiti da zatraži pomoć od nekadašnjih podređenih i lica povezanih s Udruženjem ratnih veterana OVK, ili od simpatizera OVK, koji bi mogli biti spremni da mu omoguće pristup određenim resursima i/ili da mu pomognu u bekstvu, time što bi mu obezbedili pristup relevantnim informacijama i pribavili finansijska i prevozna sredstva, zahvaljujući čemu bi g. Tači mogao da otputuje u više zemalja van domašaja Specijalizovanih veća.⁷⁴ S obzirom na to da se situacija u međuvremenu nije promenila, ti zaključci još uvek stoje. Uopšteno pozivanje odbrane na prigovore

⁷¹ Replika, stav 2.

⁷² Replika, stav 3.

⁷³ Replika, stav 4.

⁷⁴ Prva odluka o pritvoru, stavovi 31, 33; prva odluka Apelacionog suda, stav 50; druga odluka o pritvoru, stavovi 27-30; druga odluka Apelacionog suda, stav 35; treća odluka o pritvoru, stavovi 35-36.

koji su već ranije izneti nije potkrepljeno, a sudija za prethodni postupak u svakom slučaju nema obavezu da ponovo rešava pitanja o kojima je odluka već doneta.⁷⁵

38. Sudija za prethodni postupak takođe podseća da je ustanovljeno da uvid g. Tačija u optužbe koje mu se stavljaju na teret i mogućnost teške kazne u slučaju osuđujuće presude povećavaju opasnost od njegovog bekstva.⁷⁶ Pored toga, sudija za prethodni postupak primećuje da je od donošenja treće odluke o pritvoru tužilaštvo podnelo svoj pretpretresni podnesak, nastavilo da obelodanjuje dokazne materijale odbrani i ukinulo određene zaštitne mere.⁷⁷ Prema tome, iako obelodanjivanje samo po sebi ne opravdava odbijanje zahteva za privremeno puštanje na slobodu,⁷⁸ sve veći uvid g. Tačija u teze tužilaštva protiv njega, zajedno sa uticajem i autoritetom koje on ima, kao i njegovim saznanjem o optužbama i mogućnosti teške kazne ako bude osuđen, dodatno povećava opasnost od njegovog bekstva.

39. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak smatra da su argumenti odbrane koji se odnose na obelodanjivanje oslobađajućih materijala neosnovani. Pod izgovorom da iznosi argumentaciju kojom pobija da postoji opasnost od Tačijevog bekstva, odbrana zapravo osporava utemeljenost dokaza tužilaštva.⁷⁹ Međutim, sudija za prethodni postupak podseća da je Apelacioni sud zaključio da se, u proceduri po članu 41(6) Zakona, odnosno prilikom odlučivanja o zahtevima za privremeno puštanje na slobodu ili prilikom redovnog preispitivanja mere

⁷⁵ Odluka po Haradinajevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 55; odluka po Krasnićijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 17; odluka po Šaljinoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 18.

⁷⁶ Prva odluka o pritvoru, stav 31; druga odluka o pritvoru, stav 31; treća odluka o pritvoru, stav 37.

⁷⁷ Odgovor, stav 6.

⁷⁸ Druga odluka Apelacionog suda, stav 38.

⁷⁹ V. npr. zahtev, stav 13 („Evertsova izjava sadrži brojne slične oslobađajuće iskaze, koji dovode u pitanje to da je g. Tači imao mogućnost da spreči zločine i kazni njihove izvršioci, kao i to da su se njegovim radnjama stekla subjektivna obeležja krivičnih dela za koja se tereti”); stav 15 („Ovi dokumenti su oslobađajuće prirode i dovode u pitanje tezu tužilaštva da je postojao udruženi zločinački poduhvat sa ciljem da se, putem vršenja nasilja i uklanjanja protivnika, ostvari i sprovede kontrola nad Kosovom”).

prитвора, ni od sudije za prethodni postupak ni od Apelacionog suda ne može očekivati da razmatraju osnovanost teze tužilaštva i sveukupne dokaze koje je tužilaštvo podnelo tokom pripreme za suđenje.⁸⁰ Za potrebe preispitivanja mere pritvora, pitanja koja se odnose na dokaze mogu se uzeti u obzir jedino da bi se ocenilo da li postoji osnovana sumnja da je pritvoreno lice izvršilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća.

40. Čak i kad bi materijali na koje odbrana ukazuje bili relevantni za ocenu o tome da li postoji opasnost od Tačijevog bekstva, sudija za prethodni postupak primećuje sledeće: (i) odbrana se poziva na stav g. Evertsa o aktivnostima OVK posle juna 1999, što ne pokriva celokupan vremenski obim optužbi protiv g. Tačija, budući da je vršenje zločina za koje se on tereti počelo najkasnije u martu 1998;⁸¹ (ii) izjava g. Evertsa sadrži oslobađajuće i optužujuće elemente;⁸² i (iii) ograničena količina materijala na koje odbrana ukazuje nema odlučujući značaj za optužbe koje se stavljaju g. Tačiju na teret, imajući u vidu znatnu količinu materijala na kojima se zasniva dobro utemeljena sumnja da je g. Tači krivično odgovoran za više krivičnih dela. S obzirom na te okolnosti, sudija za prethodni postupak se nije uverio da je odbrana pokazala da obelodanjivanje materijala u skladu s pravilom 103 ima uticaja na zaključak da sve veći uvid g. Tačija u tezu tužilaštva protiv njega povećava opasnost od njegovog bekstva.

41. U svakom slučaju, sudija za prethodni postupak podseća da, kao što je izloženo gore, zaključak da postoji opasnost od bekstva g. Tačija pre svega proističe iz autoriteta i uticaja koje on sve vreme ima, kao i iz njegovih saznanja o optužbama koje mu se stavljaju na teret i o mogućnosti teške kazne u slučaju osuđujuće presude, a proces obelodanjivanja dodatno povećava tu opasnost. Prema tome, iako poslednji navedeni faktor ide u prilog zaključku da postoji

⁸⁰ Odluka po Veseljijevoj žalbi u vezi s preispitivanjem mere pritvora, stav 23.

⁸¹ Potvrđena optužnica, stav 16.

⁸² [BRISANO].

opasnost da g. Tači pobegne, on nema odlučujući značaj za ovo pitanje. Iz toga sledi da, čak i pod teoretskom pretpostavkom da obelodanjivanje oslobađajućeg materijala ne podrazumeva da opasnost od Tačijevog bekstva raste srazmerno njegovom uvidu u optužbe, osnovni faktori na kojima se zasniva taj zaključak ostaju nepromenjeni. Prema tome, argumenti odbrane u vezi sa obelodanjivanjem oslobađajućih materijala ne mogu izmeniti taj zaključak.

42. Što se tiče argumenta odbrane da se g. Tači predao u vreme kada je smatrao da su optužbe protiv njega daleko šire, sudija za prethodni postupak smatra da tvrdnja odbrane prema kojoj je saopštenje za medije tužilaštva stvaralo utisak da je g. Tači neposredno učestvovao u vršenju 100 ubistava ostaje u domenu spekulacija. Naime, reči „krivično odgovoran“ koje su upotrebljene u saopštenju za medije mogu podrazumevati različite vidove odgovornosti. Valja takođe podsetiti da je već ranije utvrđeno da je u vreme kada su izvršena krivična dela iz navoda optužnice, g. Tači mogao da previdi i da zna da bi udruženi zločinački poduhvat kao vid odgovornosti mogao da bude upotrebljen protiv njega.⁸³ U svakom slučaju, saopštenje za medije se ne može uporediti sa količinom pojedinosti koje sadrži potvrđena optužnica. Takođe se ne može reći da krivična odgovornost na osnovu učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu nije ozbiljna optužba i da neće povlačiti tešku kaznu u slučaju osuđujuće presude. Argument odbrane stoga ne utiče na zaključak da je, posle predaje, g. Tači tek u pritvoru shvatio stvarne razmere optužbi koje mu se stavljaju na teret.

43. Na osnovu toga, bez obzira na faktore koji bi mogli ukazati na suprotno, a koji su navedeni u prvoj odluci o pritvoru,⁸⁴ sudija za prethodni postupak zaključuje da opasnost od bekstva u slučaju g. Tačija i dalje postoji.

⁸³ KSC-BC-2020-06, F00412, sudija za prethodni postupak, *Odluka po prigovorima na nadležnost Specijalizovanih veća*, 22. jul 2021, javno, stav 201.

⁸⁴ Prva odluka o pritvoru, stav 32.

2. Opasnost od ometanja toka postupka pred Specijalizovanim većima

44. Odbrana se u zahtevu i u replici nije izjasnila o ovom jasnom osnovu. Tužilaštvo u odgovoru pak tvrdi da i dalje postoji opasnost da bi g. Tači mogao ometati tok postupka.⁸⁵ Tužilaštvo navodi da se u međuvremenu ništa nije promenilo u pogledu faktora čije je postojanje sudija za prethodni postupak ranije utvrdio.⁸⁶

45. Sudija za prethodni postupak podseća na ranije zaključke u vezi sa g. Tačijem: (i) da je pokušavao da ometa rad Specijalizovanih veća i nudio razne pogodnosti licima koja su primila poziv od tužilaštva; (ii) [BRISANO]; i (iii) da i dalje ima autoritet i uticaj na Kosovu.⁸⁷ Takođe je utvrđeno da se neminovno velika opasnost od zastrašivanja ili uticanja za svedoke, odnosno članove njihovih porodica, ne može efikasno umanjiti samo primenom zaštitnih mera.⁸⁸ S tim u vezi, sudija za prethodni postupak takođe zaključuje da podnošenje pretpretresnog podneska, ukidanje zaštitnih mera i kontinuirano obelodanjivanje materijala dodatno povećavaju opasnost od ometanja toka postupka.⁸⁹ I na kraju, valja podsetiti da na Kosovu i dalje vlada atmosfera zastrašivanja svedoka i ometanja krivičnih postupaka koji se vode protiv bivših pripadnika OVK,⁹⁰ što, čak i ako nije samo po sebi odlučujuće, ipak predstavlja kontekst u kom se moraju razmatrati zaključci koji se odnose konkretno na g. Tačija.⁹¹

46. Shodno tome, sudija za prethodni postupak zaključuje da, u kontekstu nepromenjene atmosfere zastrašivanja svedoka i ometanja krivičnih postupaka

⁸⁵ Odgovor, stav 14.

⁸⁶ Odgovor, stav 14.

⁸⁷ Prva odluka o pritvoru, stavovi 38-42; prva odluka Apelacionog suda, stavovi 45-77; druga odluka o pritvoru, stavovi 36-38; druga odluka Apelacionog suda, stavovi 34-36; treća odluka o pritvoru, stavovi 42-43.

⁸⁸ Druga odluka o pritvoru, stav 38; treća odluka o pritvoru, stav 44.

⁸⁹ V. takođe drugu odluku o pritvoru, stav 39; druga odluka Apelacionog suda, stav 40; treću odluku o pritvoru, stav 45.

⁹⁰ V. takođe KSC-BC-2020-07, F00611/RED, pretresni panel II, *Javna redigovana verzija prvostepene presude*, 18. maj 2022, javno, stavovi 576-579.

⁹¹ Prva odluka o pritvoru, stav 43; druga odluka o pritvoru, stav 40; treća odluka o pritvoru, stav 46.

koji se na Kosovu vode protiv bivših pripadnika OVK, opasnost da će g. Tači ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima i dalje postoji.

3. Opasnost od izvršenja novih krivičnih dela

47. Odbrana se u zahtevu i u replici nije izjasnila o ovom jasnom osnovu. Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da se u međuvremenu ništa nije promenilo u pogledu faktora čije je postojanje sudija za prethodni postupak ranije utvrdio i da se Tačijev uvid u optužbe koje mu se stavljaju na teret samo povećao.⁹²

48. Sudija za prethodni postupak podseća da, i pored toga što opasnost od ometanja postupka ne podrazumeva automatski i opasnost od vršenja novih krivičnih dela, u okolnostima ovog predmeta isti faktori koji su relevantni za ocenu opasnosti od ometanja relevantni su i za ocenu opasnosti od novih krivičnih dela.⁹³ Osim toga, dovoljno je i samo da optuženi podstakne druge na ta krivična dela, ili da im pomogne da ih izvrše, ili da na neki drugi način doprinese njihovom izvršenju.⁹⁴

49. Što se tiče činjenica koje su predmet razmatranja, osim opšte atmosfere zastrašivanja svedoka, sudija za prethodni postupak podseća da g. Tači: (i) [BRISANO]; (ii) pokušavao je da ometa rad Specijalizovanih veća i nudio razne pogodnosti licima koja su primila poziv od tužilaštva; (iii) i dalje je uticajan na Kosovu, što mu omogućava da obezbedi podršku pristalica; i (iv) ima bolji uvid u teze tužilaštva zahvaljujući tome što je tužilaštvo podnelo svoj pretpretresni podnesak, ukinulo zaštitne mere i nastavilo sa obelodanjivanjem materijala.⁹⁵

⁹² Odgovor, stavovi 16-17.

⁹³ Prva odluka o pritvoru, stav 48; druga odluka o pritvoru, stav 43; treća odluka o pritvoru, stav 50.

⁹⁴ Prva odluka o pritvoru, stavovi 24, 48; druga odluka o pritvoru, stav 43; treća odluka o pritvoru, stav 50.

⁹⁵ V. stav 45 gore.

50. Na osnovu toga, sudija za prethodni postupak smatra da, kada se svi faktori uzmu u obzir, postoji opasnost da će g. Tači, pod bilo kojim vidom odgovornosti, izvršiti krivična dela slična osnovnim delima za koja se tereti, protiv lica koja se smatraju protivnicima OVK, uključujući svedoke koji su dali ili bi mogli da daju iskaz, odnosno treba da stupe pred Specijalizovana veća.

51. Shodno tome, sudija za prethodni postupak zaključuje da opasnost da će g. Tači izvršiti nova krivična dela i dalje postoji.

4. Zaključak

52. Sudija za prethodni postupak zaključuje da i dalje postoji opasnost da će g. Tači pobeći, ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela protiv lica koja se smatraju protivnicima OVK, uključujući svedoke koji su dali ili bi mogli da daju izjave, odnosno treba da stupe pred Specijalizovana veća. Sudija za prethodni postupak će u nastavku oceniti da li ijedan od uslova za puštanje g. Tačija na slobodu može u dovoljnoj meri da otkloni te opasnosti.

E. USLOVNO PUŠTANJE NA SLOBODU

1. Izneta argumentacija

53. Odbrana traži da g. Tači bude privremeno pušten na slobodu na Kosovu, ili u jednu od dve treće države, [BRISANO].⁹⁶

54. S tim u vezi, odbrana traži od sudije za prethodni postupak da naloži da se u kontekstu kućnog pritvora na Kosovu primeni režim ograničenja i nadzora ekvivalentan onome koji se sprovodi u pritvorskoj jedinici Specijalizovanih veća.⁹⁷ Prvo, odbrana tvrdi da se tokom kućnog pritvora kontakti optuženog sa

⁹⁶ Zahtev, stavovi 6-7.

⁹⁷ Zahtev, stav 28.

članovima porodice mogu strogo ograničiti na [BRISANO], za koje ništa ne ukazuje da su razmenjivali neke poverljive informacije, kao i da g. Tači osim toga prihvata da se vrati u pritvor 30 dana pre početka suđenja, što je trenutak kada će identitet zaštićenih svedoka biti obelodanjen odbrani.⁹⁸ Drugo, odbrana navodi da nadzor telefona svih posetilaca treba da bude uslov za posećivanje g. Tačija, da broj lica kojima se izdaje prethodno odobrenje za posetu g. Tačiju za vreme njegovog boravka u kućnom pritvoru treba da bude ograničen na određeni fiksni broj, kao i da treba naložiti aktivan nadzor i naknadno preslušavanje razgovora koje g. Tači vodi sa licima u unapred odobrenoj poseti.⁹⁹ Treće, odbrana u vezi sa pisanim porukama tvrdi da treba naložiti iste mere koje se primenjuju u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća da bi se sprečilo da posetioci zapamte napisane poruke, kako bi se na taj način izbegle mere prislušnog nadzora.¹⁰⁰ I na kraju, odbrana traži da osoblje pritvorskog objekta Specijalizovanih veća nadgleda boravak g. Tačija u kućnom pritvoru, ili samo ili u kombinaciji sa policajcima kosovske policije, i da ono bude u obavezi da odmah telefonom obaveste upravnika pritvorske jedinice o svakom eventualnom problemu¹⁰¹ (u daljem tekstu, zbirno: dodatni uslovi). Osim toga, odbrana smatra da su sudovi i organizacije koje se bave ljudskim pravima utvrdili da očekivano ili stvarno povećanje troškova ne može biti razlog za odbijanje zahteva da osoblje pritvorskog objekta Specijalizovanih veća bude zaduženo za nadzor kućnog pritvora.¹⁰²

55. Alternativno, odbrana ponavlja svoj predlog da g. Tači bude privremeno pušten na slobodu na teritoriju [BRISANO], pod uslovima koje sudija za prethodni postupak bude smatrao neophodnim, a prema članu 41(11) Zakona i pravilu 56(4) Pravilnika.¹⁰³ Po mišljenju odbrane, time bi se otklonile bojazni sudije za prethodni

⁹⁸ Zahtev, stav 28(i).

⁹⁹ Zahtev, stav 28(ii).

¹⁰⁰ Zahtev, stav 28(iii).

¹⁰¹ Zahtev, stavovi 28(iv), 29.

¹⁰² Zahtev, stav 30.

¹⁰³ Zahtev, stavovi 32-33.

postupak u vezi sa mogućim angažmanom kosovske policije, a takođe ne bi bilo neophodno ni da se angažuje osoblje pritvorskog objekta Specijalizovanih veća.¹⁰⁴ Odbrana takođe ističe da je dvoje sudija Apelacionog suda naglasilo da je potrebno da sudija za prethodni postupak razmotri i oceni garantije koje daju treće države, pa da tek potom donese odluku da li se njima mogu umanjiti odnosno otkloniti preostale opasnosti.¹⁰⁵

56. Tužilaštvo u odgovoru navodi da nijedan od predloga odbrane ne umanjuje potencijalne opasnosti u dovoljnoj meri, i da stoga oba ta predloga treba odbiti.¹⁰⁶

57. Što se tiče predloženog kućnog pritvora na Kosovu, tužilaštvo smatra da predloženi uslovi nisu ekvivalentni onima koji se primenjuju u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća i da ne mogu u dovoljnoj meri da umanje postojeće opasnosti.¹⁰⁷ Tužilaštvo dodaje da kućni pritvor na Kosovu nije prihvatljiva opcija, sudeći po oceni koju su sudija za prethodni postupak i Apelacioni sud dali u vezi sa izvodljivošću tog predloga, kako u opštem smislu, tako i u ovom konkretnom slučaju.¹⁰⁸ Pored toga, tužilaštvo navodi da ograničavanje kontakata koje bi g. Tači imao sa porodicom [BRISANO] ne bi bilo ekvivalentno uslovima koji se primenjuju u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća, [BRISANO].¹⁰⁹ Tužilaštvo takođe tvrdi da je Apelacioni sud potvrdio zaključak sudije za prethodni postupak da nikakve dodatne mere koje bi se mogle razumno uzeti u obzir ne bi u dovoljnoj meri umanjile utvrđene opasnosti od ometanja sudskog postupka i vršenja novih krivičnih dela, a da novi predlozi odbrane predstavljaju predvidljivo proširenje ranije predlaganih uslova.¹¹⁰ Osim toga, tužilaštvo iznosi da bi Tačijevo obavezivanje da će se vratiti u pritvor 30 dana pre početka suđenja

¹⁰⁴ Zahtev, stav 32.

¹⁰⁵ Zahtev, stavovi 34-35.

¹⁰⁶ Odgovor, stav 21.

¹⁰⁷ Odgovor, stav 22.

¹⁰⁸ Odgovor, stavovi 23-27.

¹⁰⁹ Odgovor, stav 28.

¹¹⁰ Odgovor, stav 29.

bilo slaba zaštita za one svedoke čiji je identitet tužilaštvo već obelodanilo optuženom.¹¹¹ Kad je reč o nadzoru telefona, [BRISANO].¹¹² Što se pak tiče sprečavanja prenošenja pismenih poruka i upućivanja osoblja pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo, tužilaštvo iznosi sledeće: (i) time bi se prekoračile razumne granice mera koje se primenjuju prilikom kućnog pritvora; (ii) osoblje pritvorskog objekta Specijalizovanih veća bilo bi fizički izdvojeno, pa time i lišeno podrške koju normalno ima u pritvorskom objektu; i (iii) uobičajene norme koje se odnose na zaštitu ljudskih prava ne propisuju obavezu trošenja enormnih resursa da bi se omogućio kućni pritvor.¹¹³

58. Kad je reč o privremenom puštanju na slobodu na [BRISANO], tužilaštvo tvrdi da u međuvremenu nije došlo ni do kakvih promena okolnosti koje bi opravdavale ponovno razmatranje ranije odluke u kojoj je sudija za prethodni postupak odbio taj predlog, niti sudija za prethodni postupak ima obavezu da ponovo rešava pitanja o kojima je odluka već doneta ranije.¹¹⁴

59. Odbrana u replici navodi da nedostatak resursa, ili spremnosti da se oni troše, ne može predstavljati osnov za uskraćivanje osnovnih prava optuženom, ukoliko su svi drugi uslovi ispunjeni.¹¹⁵ Odbrana dodaje da tužilaštvo ne iznosi nikakvu procenu potrebnih resursa, niti uzima u obzir da bi oni uglavnom samo bili preusmereni.¹¹⁶ Odbrana takođe smatra da su neosnovani prigovori tužilaštva nisu u skladu sa statusom Specijalizovanih veća kao vanrednog suda, u kome se optuženi nalaze u pritvoru u drugoj državi, odvojeni od svojih porodica.¹¹⁷ Odbrana dalje iznosi da tužilaštvo nije osporilo tvrdnje odbrane da nije verovatno [BRISANO] mogli da učestvuju u ometanju sudskog postupka ili zastrašivanju

¹¹¹ Odgovor, stav 30.

¹¹² Odgovor, stav 31.

¹¹³ Odgovor, stavovi 32-35.

¹¹⁴ Odgovor, stav 36.

¹¹⁵ Replika, stav 5.

¹¹⁶ Replika, stav 6.

¹¹⁷ Replika, stav 7.

svedoka, zbog čega se [BRISANO] kosi sa pravom optuženog na porodični život.¹¹⁸ Pored toga, odbrana smatra da bi osoblje Sekretarijata ili pritvorskog objekta Specijalizovanih veća moglo da nadzire telefone posetilaca virtuelno, ili putem audio snimanja svih poseta, [BRISANO].¹¹⁹ Odbrana takođe iznosi da tvrdnja da takve mere ne bi bile ekvivalentne onima koje se primenjuju u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća zbog toga što bi osoblje pritvorskog objekta bilo „fizički izdvojeno“, pa time i lišeno podrške koju normalno ima u pritvorskom objektu, nije ni potkrepljena ni objašnjena, a da sudija za prethodni postupak, uostalom, može i da se osloni na EUROGENDFOR (u daljem tekstu: Evropska žandarmerija).¹²⁰ Odbrana takođe navodi da tvrdnja tužilaštva da bi povratak g. Tačija u pritvor 30 dana pre početka suđenja bio „slaba zaštita“ nije u skladu sa konkretnom merom neobelodanjivanja identiteta određenih svedoka, koju je tužilaštvo tražilo a sudija za prethodni postupak odobrio.¹²¹ I na kraju, odbrana tvrdi da nedavno otkriće da su srpske obaveštajne službe naredile ubistvo g. Dika Martija značajno potkopava teze tužilaštva da g. Tači navodno ima nameru da zastrašuje svedoke.¹²²

2. Diskusija

60. Kad je reč o opasnosti od bekstva, sudija za prethodni postupak smatra da se, kao što je ranije utvrđeno, taj rizik može dovoljno umanjiti time što se g. Tači obavezao da će boraviti u kućnom pritvoru, bilo na Kosovu ili u trećoj zemlji koja ima sporazum o saradnji sa Specijalizovanim većima, kao i da će se pridržavati svih uslova koje sudija za prethodni postupak odredi, uključujući sledeće: (i) predaja putnih isprava; (ii) zabrana pristupa određenim mestima ili licima;

¹¹⁸ Replika, stav 8.

¹¹⁹ Replika, stav 9.

¹²⁰ Replika, stav 10.

¹²¹ Replika, stav 11.

¹²² Replika, stav 12.

(iii) prisustvovanje sudskom postupku putem video veze; i (iv) zabrana korišćenja medija ili učešća u političkim aktivnostima.¹²³

61. Zatim, što se tiče opasnosti da će g. Tači ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela, sudija za prethodni postupak pre svega konstatuje da odbrana, u okviru argumenata iznetih u replici u vezi sa pitanjem uslovnog puštanja na slobodu, osporava zaključak da opasnosti iz člana 41(6)(b)(ii)-(iii) Zakona još uvek postoje, time što tvrdi da navodnu nameru g. Tačija da uznemirava svedoke pobija otkriće da su srpske obaveštajne službe naredile ubistvo g. Dika Martija. Međutim, taj argument nije povezan sa pitanjem uslovnog puštanja na slobodu. U svakom slučaju, izveštaji o navodnom planiranom atentatu su neprovereni, a odbrana ne objašnjava na koji bi način postojanje takvog plana moglo dovesti do zaključka da ne postoji opasnost da će g. Tači ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela, budući da se ocene o tome zasnivaju na razlozima koji nemaju veze sa tim navodnim planom.¹²⁴ Sudija za prethodni postupak će stoga u nastavku oceniti da li predloženi dodatni uslovi za puštanje g. Tačija na slobodu mogu u dovoljnoj meri da umanje utvrđene opasnosti u vezi sa zahtevom odbrane da se naloži njegov boravak u kućnom pritvoru na Kosovu.

62. Počevši od poslednjeg dodatnog predloženog uslova, odnosno slanja osoblja pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo, radi nadgledanja boravka g. Tačija u kućnom pritvoru, sudija za prethodni postupak podseća da je Apelacioni sud precizirao da je sudija za prethodni postupak razumno postupio kada nije razmotrio ovu meru, imajući u vidu znatne resurse koji bi bili potrebni za sprovođenje predloženih uslova privremenog puštanja na slobodu, ograničen broj službenika sekretarijata, kao i činjenicu da oni obavljaju svoje glavne funkcije u

¹²³ Prva odluka o pritvoru, stavovi 52, 56; druga odluka o pritvoru, stav 50; treća odluka o pritvoru, stav 70.

¹²⁴ V. takođe KSC-BC-2020-07, F00610, pretresni panel II, *Odluka o zahtevima odbrane da joj se odobri dodatno izjašnjavanje o obelodanjivanju*, 17. maj 2022, javno, stav 16.

sedištu Specijalizovanih veća u državi domaćinu.¹²⁵ Zaista, primena predložene mere bi bila nerazumna s obzirom na ograničeni broj službenika koji rade u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća, kao i resurse neophodne da bi se u dovoljnoj meri umanjile ozbiljne opasnosti da će g. Tači ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima, odnosno izvršiti nova krivična dela, u kontekstu stalne atmosfere zastrašivanja svedoka, ometanja krivičnih postupaka koji se vode protiv bivših pripadnika OVK na Kosovu i korupcije prisutne u oblasti krivičnog pravosuđa na Kosovu.¹²⁶ Sudija za prethodni postupak se ne slaže sa odbranom da bi ta mera predstavljala samo preusmeravanje resursa, budući da bi dodatni resursi bili neophodni za to da službenici pritvorskog objekta Specijalizovanih veća koji bi bili poslani na Kosovo dobiju adekvatnu zamenu. Osim toga, sudija za prethodni postupak konstatuje da se jurisprudencija u vezi sa ljudskim pravima na koju se odbrana poziva ne odnosi na boravak u kućnom pritvoru umesto pritvora pre suđenja,¹²⁷ već na humano postupanje sa licima lišenim slobode i potrebu da se postupak vodi bez nepotrebnog odlaganja. Prema tome, zaključci organizacija koje se bave ljudskim pravima o finansijskim ili logističkim izazovima ne obuhvataju date okolnosti, u kojima se traži da se, i pored toga što se u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća prava g. Tačija u potpunosti poštuju, potroše znatni resursi na njegov boravak u kućnom pritvoru, sve u pokušaju da se u dovoljnoj meri umanje utvrđene opasnosti da će g. Tači, ukoliko bude privremeno pušten na slobodu, ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima, odnosno izvršiti nova krivična dela.

63. U svakom slučaju, sudija za prethodni postupak nije uveren da bi slanje službenika pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo, radi nadgledanja kućnog pritvora u kome bi g. Tači tamo boravio, na adekvatan način umanjilo navedene opasnosti, budući da, kao što je Apelacioni sud zaključio, osoblje

¹²⁵ Treća odluka Apelacionog suda, stav 47.

¹²⁶ Treća odluka o pritvoru, stav 84.

¹²⁷ Zahtev, fusnote 55-57.

prитvorskog objekta Specijalizovanih veća obavlja svoje funkcije u sedištu Specijalizovanih veća u državi domaćinu.¹²⁸ Usled toga, u slučaju kršenja uslova kućnog pritvora, došlo bi do neizbežnog kašnjenja prilikom neophodne koordinacije sa upravnikom pritvorske jedinice i primenom mera koje bi bile usvojene u takvoj situaciji, s obzirom na fizičku udaljenost mesta na kom bi g. Tači boravio u kućnom pritvoru i države domaćina. Štaviše, mere koje bi bile usvojene u vezi sa eventualnim kršenjem uslova kućnog pritvora na mestu izvan pritvorskog objekta Specijalizovanih veća ne bi niukoliko mogle biti sprovedene u skladu sa operativnom praksom koja se primenjuje u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća. Pored toga, osoblje pritvorskog objekta bilo bi prinuđeno da radi izvan uslova koji postoje u ustanovi strogo zatvorenog tipa kakva je pritvorski objekat Specijalizovanih veća.¹²⁹ Ti razlozi, uzeti zajedno, imali bi negativnog uticaja na blagovremenost i efikasnost mera koje bi bile preduzete u slučaju eventualnog kršenja uslova kućnog pritvora g. Tačija. Na takav zaključak dodatno navodi kontekst u kome treba sagledati moguću meru kućnog pritvora, a to su atmosfera zastrašivanja svedoka i korupcija prisutna u oblasti krivičnog pravosuđa na Kosovu.¹³⁰ Slanje osoblja pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo takođe ne bi otklonilo činjenicu da, kao što se precizira u nastavku, [BRISANO].

64. Odbrana takođe tvrdi da sudija za prethodni postupak može da se osloni na Evropsku žandarmeriju. Međutim, slično slanju osoblja pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo, angažovanje Evropske žandarmerije ne bi otklonilo opasnost, opisanu u nastavku, [BRISANO]. Zbog toga, čak i ukoliko bi se prihvatila mogućnost da je takav angažman izvodljiv u praktičnom smislu,

¹²⁸ Treća odluka Apelacionog suda, stav 47.

¹²⁹ Treća odluka o pritvoru, stav 77.

¹³⁰ Treća odluka o pritvoru, stav 84.

sudija za prethodni postupak smatra da ta mera ne bi dovoljno umanjila utvrđene opasnosti.

65. S obzirom na zaključak da slanje osoblja pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo nije ni razumna ni odgovarajuća mera u datim okolnostima, kao i da nije moguće osloniti se na Evropsku žandarmeriju, kosovska policija je ta koja bi morala da sprovede uslove boravka g. Tačija u kućnom pritvoru. [BRISANO].¹³¹ Budući da se situacija u međuvremenu nije promenila, sudija za prethodni postupak smatra da taj zaključak i dalje važi.

66. Kad je reč o prvom dodatnom uslovu, sudija za prethodni postupak podseća da je, bez obzira na ustanovu koja bi nadgledala uslove pod kojima g. Tači boravi u kućnom pritvoru, utvrđeno sledeće: (i) da komunikacija između g. Tačija i članova njegove porodice [BRISANO]; i (ii) da bi g. Tači mogao da zamoli nekoga od članova porodice da usmeno prenese određenu poruku, ili da se u tu svrhu posluži uređajem koji pripada nekom trećem licu, ili bi mogao da šalje tajne poruke da bi ometao postupak pred Specijalizovanim većima ili izvršio nova krivična dela.¹³² Sudija za prethodni postupak smatra da nije neophodno promeniti te zaključke, i pored toga što odbrana predlaže da se ograniči broj članova porodice kojima bi bilo dozvoljeno da stanuju zajedno sa g. Tačijem, i navodi da postoji izuzetno mala verovatnoća da [BRISANO] učestvovali u prenošenju informacija, kao i da nema naznaka da su oni do sada razmenjivali bilo kakve poverljive informacije. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak smatra da, iako g. Tači ima mogućnosti da vodi nenadgledane razgovore i u pritvorskoj jedinici Specijalizovanih veća, takva mogućnost je strogo ograničena s obzirom da su nenadgledane „privatne posete“ dozvoljene pritvorenicima samo sa određenim članovima uže porodice i u ograničenom trajanju, [BRISANO].¹³³ Stoga se

¹³¹ [BRISANO].

¹³² Treća odluka o pritvoru, stavovi 74-75; treća odluka Apelacionog suda, stavovi 28-29.

¹³³ Treća odluka o pritvoru, stav 75; treća odluka Apelacionog suda, stav 29.

[BRISANO] [BRISANO] ne može uporediti sa ograničenim, ali redovnim posetama u koje oni dolaze g. Tačiju u pritvorski objekat Specijalizovanih veća, [BRISANO].¹³⁴ Iz toga sledi da ograničavanje broja članova porodice kojima bi bilo dozvoljeno da stanuju zajedno sa g. Tačijem ne bi u dovoljnoj meri umanjilo utvrđene opasnosti.

67. Što se tiče pozivanja odbrane na pravo optuženog na porodični život,¹³⁵ sudija za prethodni postupak podseća da je u više navrata zaključeno da su ispunjeni svi uslovi iz Zakona za držanje g. Tačija u pritvoru pre suđenja, kao i da ne postoje uslovi koji bi adekvatno otklonili postojeće opasnosti. Osim toga, Specijalizovana veća i jesu osnovana zato što krivični postupci protiv bivših pripadnika OVK (na visokim položajima) nisu mogli da se vode na Kosovu i zato je odlučeno da se ti postupci izmeste, u skladu sa relevantnom procedurom.¹³⁶ To znači da je, prema članu 8(2) Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP), svako navodno zadiranje u pravo g. Tačija na porodični život, u vidu ograničenja broja i trajanja porodičnih poseta i drugih vidova komunikacije, bilo u skladu sa zakonom i da je između ostalog imalo za legitimni cilj sprečavanje krivičnih dela i zaštitu prava i sloboda drugih ljudi. Sudija za prethodni postupak pored toga smatra da će g. Tači u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća i nadalje u potpunosti imati pravo da mu članovi porodice dolaze u posete i da komunicira sa njima na druge načine. Imajući u vidu činjenicu da Specijalizovana veća omogućavaju ili pomažu g. Tačiju da održava kontakte sa svojom užom porodicom,¹³⁷ sudija za prethodni postupak smatra da je do sada svako navodno zadiranje u pravo g. Tačija na porodični život bilo srazmerno legitimnim ciljevima

¹³⁴ V., slično tome, KSC-BC-2020-06, IA015/F00005, Apelacioni sud, *Odluka po žalbi Redžepa Seljimića na Odluku po vraćenoj odluci o preispitivanju mere pritvora i redovnom preispitivanju mere pritvora*, 25. mart 2022, poverljivo, stav 37, fusnota 90. Javna redigovana verzija izdata je istog dana, IA015/F00005/RED.

¹³⁵ Replika, stavovi 7-8.

¹³⁶ Treća odluka o pritvoru, stav 84; treća odluka Apelacionog suda, stav 46.

¹³⁷ V., pored mnogih drugih, ECtHR, *Khoroshenko v. Russia* [GC], br. 41418/04, [Judgment](#), stav 106.

koji se žele postići. Iz toga sledi da je režim poseta koji se primenjuje u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća saglasan sa članom 8 EKLjP, te, prema tome, nije dokazano da je, po tom osnovu, nužno da se odstupi od gorenavedenih zaključaka.

68. I na kraju, kad je reč o spremnosti g. Tačija da se vrati u pritvor 30 dana pre početka suđenja, a po isteku mera zaštite identiteta koje su odobrene u ovom predmetu, sudija za prethodni postupak podseća da je zaključio da primena zaštitnih mera nije sama po sebi dovoljna da se umanju neminovno velika opasnost od zastrašivanja svedoka ili uticanja na njih, odnosno na članove njihovih porodica.¹³⁸ S obzirom na to da primena zaštitnih mera ne može u dovoljnoj meri otkloniti utvrđene opasnosti, pomenuta spremnost g. Tačija da se vrati u pritvor takođe predstavlja meru koja nije adekvatna za postizanje navedene svrhe.

69. Zatim, što se tiče drugog dodatnog uslova, počev od mogućnosti da sekretarijat virtuelno nadgleda posete u koje bi g. Tačiju dolazili unapred odobreni posetiooci, sudija za prethodni postupak smatra da takav nadzor ne obezbeđuje stepen zaštite koji se u dovoljnoj meri približava zaštitnim mehanizmima kakve podrazumeva nadzor uživo koji se primenjuje u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća. Razlozi za to su sledeći: (i) mogućnost namerne zloupotrebe tehničke opreme; (ii) činjenica da virtuelni nadzor [BRISANO] u odnosu na nadzor uživo, [BRISANO]; i (iii) mogućnost da dođe do tehničkog kvara, posebno s obzirom na udaljenost između mesta kućnog pritvora i države domaćina. Osim toga, sudija za prethodni postupak podseća na zaključak da slanje službenika pritvorskog objekta Specijalizovanih veća na Kosovo nije ni razumna ni odgovarajuća mera u datim okolnostima, što znači da bi u slučaju svakog eventualnog kršenja uslova kućnog pritvora prilikom takve posete Sekretarijat morao da o tome obavesti Euleks ili kosovsku policiju, kako bi oni zatim preduzeli odgovarajuće mere. [BRISANO]. U svakom slučaju, mogućnost da Sekretarijat

¹³⁸ Druga odluka o pritvoru, stav 38; treća odluka o pritvoru, stav 44.

Specijalizovanih veća virtuelno nadgleda posete u koje bi g. Tačiju dolazili prethodno odobreni posetioci ne bi otklonila činjenicu da, kao što je gore navedeno, [BRISANO]. Kad je reč o predlogu da se uvede obavezni nadzor mobilnih telefona svih lica koja posećuju g. Tačija, podsećamo na zaključak da, [BRISANO].¹³⁹ S obzirom na navedene rizike, ograničavanje broja posetilaca kojima se izdaje prethodno odobrenje takođe je nedovoljna mera. Prema tome, drugi dodatni uslov koji odbrana predlaže ne može dovoljno da umanjí opasnosti za koje je utvrđeno da postoje.

70. Sudija za prethodni postupak takođe smatra da je treći dodatni uslov nužno nedovoljan da bi se umanjile navedene opasnosti, s obzirom na činjenicu da je utvrđeno da [BRISANO].

71. Podsećajući da obaveza sudije za prethodni postupak da *proprio motu* analizira i procenjuje sve uslove koji bi se optuženom opravdano mogli odrediti, a ne samo one koje predlaže odbrana, nije i bez granica,¹⁴⁰ sudija za prethodni postupak na osnovu raspoloživih informacija smatra da nikakve dodatne mere koje bi se mogle razumno uzeti u obzir ne bi u dovoljnoj meri umanjile utvrđene opasnosti.

72. Sudija za prethodni postupak podseća da mere koje se primenjuju u pritvorskoj jedinici Specijalizovanih veća, uzete u celini, strogo ograničavaju mogućnost zloupotrebe nenadgledanih poseta ili komunikacije sa članovima porodice i odobrenim posetiocima, kako bi se opasnosti od ometanja postupka i izvršenja novih krivičnih dela svele na minimum.¹⁴¹ Pored toga, one obezbeđuju kontrolisanu sredinu, u kojoj bi bilo lakše otkriti, odnosno sprečiti eventualnu povredu tajnosti.¹⁴² Podsećajući da je njegovo diskreciono pravo da uporedi uslove koje odbrana predlaže sa uslovima koji postoje u pritvorskoj jedinici

¹³⁹ Treća odluka o pritvoru, stav 79.

¹⁴⁰ Treća odluka Apelacionog suda, stav 51.

¹⁴¹ Treća odluka o pritvoru, stav 81.

¹⁴² Treća odluka Apelacionog suda, stav 31.

Specijalizovanih veća,¹⁴³ sudija za prethodni postupak napominje da je i dalje uveren da se navedene opasnosti mogu u dovoljnoj meri umanjiti samo nadzorom i ograničavanjem komunikacije g. Tačija u okviru sistema nadzora komunikacija u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća. Shodno tome, sudija za prethodni postupak smatra da ni predloženi dodatni uslovi ni drugi dodatni uslovi čiju bi primenu naložio sudija za prethodni postupak ne mogu u dovoljnoj meri da umanje opasnost da će g. Tači ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela.

73. Odbrana ponavlja predlog da g. Tači bude privremeno pušten na slobodu na teritoriji [BRISANO], ali sudija za prethodni postupak podseća na svoj zaključak da se opasnosti koje prete od g. Tačija ne mogu umanjiti nikakvim dodatnim uslovima, pa ni onim koje je predložila [BRISANO] ili uslovima koji bi se mogli primeniti u [BRISANO].¹⁴⁴ Budući da odbrana u vezi s tim ne iznosi nikakve dodatne argumente, sudija za prethodni postupak podseća da nije dužan da ponovo razmatra argumente o kojima je već doneo rešenje u prethodnim odlukama o pritvoru, konstatuje da se situacija u međuvremenu nije promenila, i stoga smatra da navedeni zaključak i dalje važi za potrebe ove odluke.

F. SRAZMERNOST MERE PRITVORA

1. Izneta argumentacija

74. Prema argumentima odbrane, mera pritvora određena g. Tačiju se više ne može smatrati srazmernim.¹⁴⁵ Odbrana tvrdi da je vreme koje je tužilaštvu bilo potrebno da ispuni svoju obavezu obelodanjivanja po pravilu 102(3) dovelo do kašnjenja postupka.¹⁴⁶ Odbrana dodaje da će doći trenutak u kome dalji pritvor

¹⁴³ Treća odluka Apelacionog suda, stav 27.

¹⁴⁴ Druga odluka o pritvoru, stav 55; druga odluka Apelacionog suda, stav 65; treća odluka o pritvoru, stav 91.

¹⁴⁵ Zahtev, stavovi 7, 26.

¹⁴⁶ Zahtev, stavovi 19-21.

prestaje da bude razumna mera, s obzirom na sledeće: (i) g. Tači, koji je svojevolumno pripremio sopstvenu predaju, je već proveo 17 meseci u pritvoru; (ii) mogućnost da g. Tačiju u slučaju osuđujuće presude bude izrečena teška zatvorska kazna može imati tek ograničen značaj, budući da on ima pravo na pretpostavku nevinosti; i (iii) nepotpuno obelodanjivanje materijala tužilaštva ukazuje na to da će pretpretresna faza postupka trajati još nekoliko meseci, a kada obelodanjivanje jednom bude završeno, odbrani mora biti odobreno određeno vreme za pregledanje obelodanjenih materijala.¹⁴⁷ Odbrana takođe smatra da pravilo 56(2) Pravilnika obavezuje sudiju za prethodni postupak da preduzme odgovarajuće korake pre nego što pritvor postane neopravdan, a činjenica da suđenje neće početi u narednom periodu je relevantna kad je reč o obavezi sudije za prethodni postupak da predupredi situaciju u kojoj bi pritvor postao protivzakonit.¹⁴⁸

75. Tužilaštvo u odgovoru navodi da je, kada se svi faktori uzmu u obzir, pritvor g. Tačija i dalje opravdan.¹⁴⁹ Osim što upućuje na zaključke iznete u trećoj odluci Apelacionog suda o srazmernosti mere daljeg pritvora g. Tačija, tužilaštvo takođe navodi da je posle donošenja treće odluke o pritvoru podnelo svoj pretpretresni podnesak i nastavilo proces obelodanjivanja.¹⁵⁰ Tužilaštvo dodaje da je to što je toliko vremena potrebno za obradu dokumenata koje treba obelodaniti upravo povezano sa zabrinutošću zbog uticanja na svedoke i njihovog zastrašivanja, što je i razlog zbog koga su sudija za prethodni postupak i Apelacioni sud smatrali pritvor nužnom merom.¹⁵¹

76. Odbrana u replici navodi sledeće: (i) da tužilaštvo nastavlja da obelodanjuje svoje materijale po pravilu 102(2)(b) [*sic*] u diskontinuitetu i na neorganizovan način; (ii) da je odbrani obelodanjena samo ograničena količina materijala po

¹⁴⁷ Zahtev, stavovi 22-23, 25.

¹⁴⁸ Zahtev, stav 24.

¹⁴⁹ Odgovor, stav 19.

¹⁵⁰ Odgovor, stav 19.

¹⁵¹ Odgovor, stav 20.

pravilu 103, imajući u vidu ukupni obim optužujućih materijala; i (iii) da odbrana takođe još uvek čeka da joj bude obelodanjen veliki broj dokumenata po pravilu 102(3) Pravilnika.¹⁵²

2. Diskusija

77. Sudija za prethodni postupak najpre podseća na važnost načela srazmernosti prilikom odlučivanja o opravdanosti pritvora pre suđenja, kako je to predviđeno pravilom 56(2) Pravilnika.¹⁵³ Vreme provedeno u pritvoru pre suđenja je faktor koji se mora razmotriti zajedno sa stepenom opasnosti opisanih u članu 41(6)(b) Zakona, da bi se utvrdilo da li, kada se svi faktori uzmu u obzir, dalji pritvor „prestaje da bude opravdan“ i lice treba da bude pušteno na slobodu.¹⁵⁴ Međutim, sudija za prethodni postupak napominje da opravdanost vremena provedenog u pritvoru pre suđenja nije apstraktno pitanje. Opravdanost daljeg pritvora optuženog lica mora se oceniti na osnovu predmetnih činjenica i specifičnosti.¹⁵⁵

78. Gospodin Tači je uhapšen 5. novembra 2020, što znači da je u trenutku u kom se donosi ova odluka u pritvoru proveo više od osamnaest meseci. Shodno tome, sudija za prethodni postupak sada će oceniti da li je, s obzirom na konkretne okolnosti vezane za g. Tačija, taj period opravdan.

79. Sudija za prethodni postupak podseća da su protiv g. Tačija iznete izuzetno teške optužbe i da bi u slučaju osuđujuće presude on mogao da bude osuđen na dugačku kaznu zatvora.¹⁵⁶ Pravo g. Tačija na prezumpciju nevinosti ne umanjuje relevantnost tih faktora za odluku koju sada treba doneti. Sudija za prethodni

¹⁵² Replika, stav 13.

¹⁵³ KSC-BC-2020-07, IA001/F00005, Apelacioni sud, *Odluka po žalbi Hisnija Gucatija po pitanjima vezanim za hapšenje i pritvor*, 9. decembar 2020, javno, stavovi 72-73.

¹⁵⁴ Slično tome, KSC-BC-2020-06, IA002/F00005/RED, Apelacioni sud, *Javna redigovana verzija odluke po žalbi Jakupa Krasnićija na odluku u vezi s privremenim puštanjem na slobodu*, 30. april 2021, javno, stav 69.

¹⁵⁵ ECtHR, *Buzadji v. the Republic of Moldova* [GC], stav 90.

¹⁵⁶ Treća odluka o pritvoru, stav 97; treća odluka Apelacionog suda, stavovi 66, 69-70.

postupak takođe podseća da je postupak koji se vodi protiv g. Tačija složen, s obzirom na sledeće činjenice: (i) krivična dela za koja je on optužen odigravala su se tokom dužeg vremenskog perioda (najkasnije od marta 1998. pa sve do kraja septembra 1999), na geografski velikom prostoru (na brojnim mestima širom Kosova i u nekoliko oblasti na severu Albanije) i dovela su do velikog broja žrtava; (ii) tužilaštvo je blagovremeno najavilo da namerava da pozove veliki broj svedoka da svedoče; i (iii) zaštitne mere neophodne za te svedoke, žrtve i druge koji bi mogli biti izloženi riziku zbog svedočenja svedokâ biće opsežne.¹⁵⁷ I na kraju, kao što je gore zaključeno, i dalje postoji opasnost da bi g. Tači, ukoliko bude pušten na slobodu, mogao ometati tok postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela i da se ta opasnost ne može dovoljno umanjiti primenom manje restriktivnih mera.¹⁵⁸

80. Sudija za prethodni postupak takođe napominje da je po donošenju treće odluke o pritvoru došlo do znatnih pomaka u postupku, u pravcu prosleđivanja predmeta na suđenje. Konkretno: (i) tužilaštvo je podnelo svoj pretpretresni podnesak, kao i tabelu po pravilu 109(c) Pravilnika;¹⁵⁹ (ii) tužilaštvo je obelodanilo sve materijale u skladu s pravilom 102(1)(b) Pravilnika;¹⁶⁰ (iii) tužilaštvo je 31. januara 2022. završilo pregledanje materijala koje ima u svom posedu a koji podležu pravilu 103;¹⁶¹ (iv) tužilaštvo će do 30. juna 2022. završiti pregledanje materijala po pravilu 103 koje je pribavilo posle 31. januara 2022. i podneće

¹⁵⁷ Treća odluka o pritvoru, stav 98; treća odluka Apelacionog suda, stavovi 66, 69-70.

¹⁵⁸ V. stavove 61-71 gore.

¹⁵⁹ KSC-BC-2020-06, F00709, specijalizovani tužilac, *Podnesak tužilaštva s ispravljenim pretpretresnim podneskom i prateći zahtev*, 24. februar 2022, javno, sa strogo poverljivim i *ex parte* priložima 1 i 3 i poverljivim prilogom 2; F00663, specijalizovani tužilac, *Podnesak tužilaštva sa tabelom po pravilu 109(c)*, 28. januar 2022, javno, sa strogo poverljivim i *ex parte* prilogom 1 i poverljivim i redigovanim prilogom 2.

¹⁶⁰ KSC-BC-2020-06, F00670, specijalizovani tužilac, *Najava obelodanjivanja prema pravilu 102(1)(b) i prateći zahtevi*, 31. januar 2022, strogo poverljivo i *ex parte*, stav 1, sa strogo poverljivim i *ex parte* priložima 1-9. Poverljiva redigovana verzija podneta je istog dana pod brojem F00670/CONF/RED; v. takođe transkript zasedanja, 24. mart 2022, javno, str. 1067, red 24 do str. 1068, red 13.

¹⁶¹ KSC-BC-2020-06, transkript zasedanja (nadalje: transkript od 20. maja 2022), 20. maj 2022, javno, str. 1224, red 23 do str. 1226, red 16.

zahteve za zaštitne mere ili obelodaniti te materijale;¹⁶² (v) kad je reč o zahtevima odbrane za obelodanjivanje materijala po pravilu 102(3), tužilaštvo će dovršiti obradu tih zahteva, tražiti primenu zaštitnih mera ili osporiti važnost pomenutih materijala, te će do 30. septembra 2022. obelodaniti sve materijale koji nisu obuhvaćeni zahtevom za primenu zaštitnih mera i materijale čija važnost nije osporena;¹⁶³ (vi) sudija za prethodni postupak je naložio odbrani da podnese svoj pretpretresni podnesak do 21. oktobra 2022, kako bi spis predmeta u narednim sedmicama bio prosleđen panelu radi početka suđenja;¹⁶⁴ i (vii) u toku su razgovori o načinima da se postupak u ovom predmetu racionalizuje.¹⁶⁵ Imajući sve pobrojano u vidu, sudija za prethodni postupak nije uveren u to da je dalji pritvor g. Tačija postao neopravdan zbog procedure obelodanjivanja.

81. Na osnovu toga, a za potrebe periodičnog razmatranja Tačijevog pritvora shodno članu 41(10) Zakona i pravilu 57(2) Pravilnika, sudija za prethodni postupak konstatuje da vreme koje je g. Tači proveo u pritvoru pre suđenja nije nesrazmerno. Osim toga, svaka rasprava o očekivanom ukupnom trajanju Tačijevog pritvora pre suđenja još uvek je preuranjena i u domenu nagađanja. Sudija za prethodni postupak ukazuje na to da trenutno nije utvrđen datum za početak suđenja, ali da će se pritvor g. Tačija preispitivati na svaka dva meseca ili čim se okolnosti promene, kako je predviđeno članom 41(10) Zakona i pravilom 57(2) Pravilnika.¹⁶⁶

¹⁶² Transkript od 20. maja 2022, str. 1323, redovi 10-14.

¹⁶³ Transkript od 20. maja 2022, str. 1323, redovi 18-24.

¹⁶⁴ Transkript od 20. maja 2022, str. 1324, redovi 3-5.

¹⁶⁵ V. npr. transkript od 20. maja 2022, str. 1299, red 16 do str. 1319, red 11; KSC-BC-2020-06, F00810, Krasnićijeva odbrana, *Predlog Krasnićijeve odbrane za racionalizovanje postupka u ovom predmetu*, 20. maj 2022, poverljivo.

¹⁶⁶ Treća odluka o pritvoru, stav 101; treća odluka Apelacionog suda, stavovi 67-68.

V. DISPOZITIV

82. Iz navedenih razloga, sudija za prethodni postupak:

- a) **ODBIJA** zahtev odbrane da se održi usmena rasprava;
- b) **NALAŽE** da se g. Tačiju produži pritvor;
- c) **NALAŽE** odbrani da, ukoliko to želi, podnese izjašnjenje za sledeće preispitivanje mere pritvora određene g. Tačiju najkasnije do **srede, 29. juna 2022**, a da se odgovori i replike podnesu u skladu sa rokovima predviđenim pravilom 76 Pravilnika; i
- d) **NALAŽE** tužilaštvu da, ukoliko odbrana odluči da ne podnese izjašnjenje u navedenom roku, dostavi izjašnjenje za sledeće preispitivanje mere pritvora određene g. Tačiju najkasnije do **srede, 6. jula 2022**, a odbrani, ukoliko to želi, da podnese izjašnjenje najkasnije do **ponedeljka, 18. jula 2022**; i
- e) **NALAŽE** odbrani da javnu redigovanu verziju svog zahteva i svoje replike dostavi najkasnije u **petak, 3. juna 2022**.

/potpis na originalu/

Sudija Nikola Giju,
sudija za prethodni postupak

U četvrtak, 26. maja 2022.

Hag, Holandija